

РЕФЛЕКСІЯ ВЛАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

ГАПОН Л.О.

САМОРОЗВИТОК

Саморозвиток – свідомий процес особистісного становлення з метою самореалізації на основі значущих прагнень, потреб та інтересів, а також зовнішніх впливів.

ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Значущість саморозвитку обґрунтовували:

- **філософи:** Арістотель, Гесіод, Платон, Демокрит, Гегель, І.Кант, Г.Сковорода, Й.Фіхте, Ф.Шеллінг, П.Юркевич;
- **педагоги:** Я.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, А.Дістервег, К.Ушинський, С.Русова, П.Каптерев та ін.
- **психологи:** Н.Бітянова, В.Зінченко, Г.Костюк, С.Максименко, Б.Мастеров, Г.Цукерман та ін.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ, ЩО САМОРОЗВИВАЄТЬСЯ

- Особистість, яка саморозвивається, характеризується спрямованістю, стійкою домінувальною системою мотивів, потреб, інтересів, ідеалів, переконань тощо, в яких виникли потреби особистості в саморозвитку, самосвідомості, активності та наявності «Я-образу».
- Саморозвиток шукає потребу людини в саморусі, готовність змінюватися на краще, відкритість інноваціям і творчості.

САМОРОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ

- Саморозвиток учителя – особливий вид його діяльності, цілеспрямований вплив на себе з метою вироблення або коригування якостей, активізації здібностей, нахилів, додаткових для життєдіяльності, а також самореалізації нових знань, умінь і навичок для успішного виконання діяльності.

ОЗНАКИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

- Перехід від одного рівня активності на інший – вищий (рух від нормативного рівня до нормативно-особистісного, від нормативно-особистісного до продуктивного, від продуктивного до продуктивно-творчого), де набувається здатність до особистісної ініціативи разом із здатністю до виконання, що дає можливість свідомого вибору засобів **саморозвитку** вигляді професійно-педагогічної діяльності
- особистісний вибір, тобто шлях особистості до суб'єктивної свободи з покладанням на себе певної, відповідної рівню свободи, міри відповідальності, що дає можливість особистісного зростання і, зрештою, **саморозвитку** особистості

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ САМОРОЗВИТКУ

- самопізнання
- саморегуляція
- самоорганізація
- самореалізація
- самоосвіта
- самовизначення

ПРОВІДНІ ЧИННИКИ САМОРОЗВИТКУ

- ЗМІСТ ОСВІТИ
- процес організації діяльності, що водночас спонукає до активного самопізнання, стимулює самоосвіту і самоорганізацію
- ділове й міжособистісне спілкування

КРИТЕРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ КРИТЕРІЙ:

- Високий (яскраво виражене позитивне ставлення до подальшої професійної діяльності; розвинена мотивація до професійного саморозвитку)
- середній (позитивне ставлення до майбутньої професійної діяльності; достатній рівень мотивації до професійного саморозвитку)
- низький (поставлення до майбутньої професійної діяльності ще не сформовано)

КРИТЕРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

ЗМІСТОВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КРИТЕРІЙ:

- ❑ високий (обсяг і якість знань, умінь і навичок, що вимагається вимогам професійного стандарту; творчо використовує знання і може їх розвивати на практиці, виявляючи цікаві ідеї, оригінальність; розвинені всі групи особистісних якостей і вмінь, що дозволяють проявити професійний саморозвиток; творчо використовує знання на практиці згідно з поставленими цілями)
- ❑ середній (достатній обсяг і якість знань, умінь і навичок, що відповідають вимогам професійного стандарту; поповнюють знання несистематично; розвинені особистісні якості й уміння, що дозволяють вирішувати професійні завдання на продуктивному рівні)
- ❑ низький (обсяг і якість знань, умінь і навичок, що вимагається вимогам державного освітнього стандарту, недостатній; професійні завдання вирішуються репродуктивним способом)

КРИТЕРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ

ОСОБИСТІСНО-РЕФЛЕКСИВНИЙ КРИТЕРІЙ:

- ❑ високий (здійснюють рефлексію та саморегуляцію власної поведінки й діяльності; здатні проектувати професійний розвиток, усвідомлюють себе суб'єктами навчально-професійної діяльності, притаманна адекватна самооцінка)
- ❑ середній (здійснюють рефлексію та саморегуляцію власної поведінки й діяльності, але не завжди здатні проектувати свій професійний розвиток, усвідомлюють себе суб'єктами навчально- професійної діяльності, притаманна адекватна самооцінка)
- ❑ низький (спостерігається ситуативне використання прийомів саморегуляції власної поведінки та діяльності, не розглядають проектування свого професійного розвитку, не усвідомлюють себе суб'єктами професійної діяльності, мають неадекватну самооцінку)

ПРОФЕСІЙНА РЕФЛЕКСІЯ ПЕДАГОГА

- усвідомлення і розуміння всієї структури своїх взаємин з усіма суб'єктами освітнього процесу
- усвідомлення особливостей взаємин усіх суб'єктів закладі освіти як системи;
- усвідомлення міри своєї професійної компетентності, враховуючи рівень знань, а також комунікативних, методичних умінь і навичок

ПРОФЕСІЙНА РЕФЛЕКСІЯ ПЕДАГОГА

- Професійна **рефлексія** є проявом свідомості особистості «на саму себе», тією основою, яка пов'язує функціональність **професійної** діяльності з найважливішими з професійного погляду складовими — інтересами, потребами, перевагами. Вона вирізняється теоретичним мисленням, духовною внутрішньою наповненістю, єдністю емоційно-почуттєвої та логічної складових, об'єктивно-суб'єктивним характером, динамічністю

ПРОФЕСІЙНА РЕФЛЕКСІЯ ПЕДАГОГА

- **Рефлексія** — це самопізнання, оцінка й аналіз свого професійного Я, пошуки особистісного смислу та методологічних сутностей **професійної** діяльності — від смислу окремих дій і вчинків до її суті й смислу, які забезпечують мотивацію професійного само вдосконалення і, відповідно, високий рівень професіоналізму
- **Професійна рефлексія** містить у собі також готовність діяти в ситуаціях з високим рівнем невизначеності, гнучкість у прийнятті рішень, прагнення до реалізації нововведень і інновацій, постійну спрямованість на пошук нових, нестандартних шляхів розв'язання професійних завдань, здатність переосмислювати свій професійний і особистісний досвід.